

Изложены результаты изучения продолжительности жизни и использования быков-производителей разных пород на племпредприятиях Украинской ССР, а также основные причины выбраковки быков-производителей.

ISSN 0135-2385. Розведення та штуч. осіменіння великої рогатої худоби. 1991. Вип. 23

УДК 636.2.082.265

С. С. СПЕКА, канд. с.-г. наук

Укр. с.-г. акад.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОРОДИ М'ЯСНОЇ ХУДОБИ

Викладено результати досліджень енергії росту, забійних та м'ясних якостей бугаївців ЧМ-1, ПМ-1, Ш1/2А—А1/4С1/4, ШЗ/8А—А1/4СЗ/8 та К1/4Ш1/4А—А1/4С1/4, а також функціональної (статевої) скороспілості телиць цих порідних поєднань.

Інтенсифікація молочного скотарства в Українській РСР, яка супроводжується збільшенням надоїв, призводить до скорочення маточного поголів'я, а звідси і до зменшення виходу молодняка для вирощування на м'ясо. Тому стало необхідністю створення в республіці спеціалізованого м'ясного скотарства як самостійної галузі тваринництва, що не тільки б усунуло дефіцит яловичини, а й забезпечило нарощування її виробництва.

Традиційно м'ясне скотарство може розвиватися при достатній наявності випасів. В Українській РСР з інтенсивним зерновим господарством і високою розораністю земель потрібно оптимізувати взаємовигідне поєднання молочного і м'ясного скотарства. Ряд поліських районів Волинської, Ровенської, Житомирської, Сумської та Чернігівської областей, а також передгірні райони Карпат, де розораність земель становить близько 35 %, цілком придатні для розвитку м'ясного скотарства. В зонах Степу і Лісостепу, де орні землі займають більш 85 % і врожайність зернових та технічних культур висока, займатися м'яним скотарством з економічної точки зору не вигідно. В цих зонах доцільно мати певну кількість племзаводів і племрепродукторів м'ясної худоби, які б забезпечили плембугаїцями поголів'я, виділене для промислового схрещування.

Для успішного розвитку скотарства потрібні продуктивні породи. Таких вітчизняних порід в республіці поки що немає, а імпортні (кіанська, шаролезька, лімузінська, абердин-ангуська та ін.) в наших природно-кліматичних умовах погано акліматизуються і мають цілий ряд недоліків. Треба було створити українську породу м'ясної худоби шляхом складного відтворного схрещування. Перша робоча схема виведення такої породи запропонована П. Л. Погребняком, М. А. Кравченко та Ф. Ф. Ейснером (1974).

Методика досліджень. Вихідними породами були з материнської сторони — сентальська (С) та сіра українська (У), а з батьківської — шаролезька (Ш) й кіанська (К). Планували одержати тварин з такими частками крові вихідних порід: К3/8 Ш3/8 С1/8 У1/8, які б розводилися «в собі».

Теоретично розрахунки були правильними, оскільки вихідні породи за живою масою дорослих тварин та енергією росту молодняка не мають собі рівних. Тим більше, що шаролезька порода споріднена з сентальською, а кіанська — з сірою українською і об'єднання їх генотипів вважали доцільним і можливим.

Результати досліджень. Отримані на першому етапі роботи (двох-, трьох- та чотирьохпородні) помісні тварини при високому рівні годівлі мали високі середньодобові прирости живої маси, добрі забійні і м'ясні якості, що було підставою для затвердження в 1979 р. двох внутрішньопородних типів: чернігівського (ЧМ-1) та придніпровського (ПМ-1). Проте в той же час деякими дослідниками (Погребняк П. Л., Недава В. Ю., Стрікало Ю. П., 1972; Спєка С. С., 1978, 1979; Састрі Н., 1978 та ін.) було відмічено, що помісні тварини з високими частками крові кіанів (ПМ-1), дуже вибагливі до умов годівлі та утримання, мають низьку відтворну здатність, дуже чутливі до легеневих захворювань у молодому віці, а за енергією росту поступаються шароле-симентальським помісям першого та другого покоління.

Наступним схрещуванням тварин ЧМ-1 та ПМ-1 вдалося дещо ліквідувати ряд недоліків, проте і у тварин кінцевого породного поєднання (КЗ/8 ШЗ/8 С1/8 У1/8) відтворна здатність, вибагливість до умов годівлі та утримання, чутливість до легеневих захворювань у молодому віці залишилася надто високою. Причому ці дані, отримані в господарствах, розташованих в зоні Лісостепу, де природно-кліматичні умови і кормова база порівняно з глибинними Поліськими районами республіки набагато кращі. Тим більше, що материнські породи (симентальська та сіра українська) на протязі десятиріч розводили в цій зоні, і вони добре акліматизувалися.

Багаторічними дослідженнями в племрепродукторі м'ясного напрямку продуктивності колгоспу «Заповіт Ілліча» Житомирської області (зона глибинного Полісся) встановлено, що бугайці ПМ-1 (К1/2С1/2, КЗ/4У1/4, К1/2Ш1/4С1/4, К1/4Ш1/4С1/4У1/4 та ін.) та кінцевого породного поєднання (КЗ/8 ШЗ/8 С1/8 У1/8) при середньому рівні годівлі, характерному для більшості господарств Полісся УРСР, за енергією росту від народження до 18-місячного віку поступаються як шароле-симентальським помісям першого та другого покоління (ЧМ-1), так і ровесникам материнської породи (симентальської). Подібні висновки були зроблені і Н. Састрі (1979), який вів свої дослідження в зоні Лісостепу при високому рівні годівлі піддослідних бугайців.

Необхідно було шукати інші варіанти добору вихідних порід і породних типів для створення бажаного типу м'ясної худоби у районах Полісся УРСР. З 1980 року в колгоспі «Заповіт Ілліча» тваринам внутрішньопородних типів ЧМ-1 та ПМ-1 почали приливати кров скороспілої абердин-ангуської (А—А) породи через помісних плідників типу А—А1/2 Ш1/4С1/4 (знаменського внутрішньопородного типу м'ясної худоби).

Одержані від такого схрещування тварини Ш1/2А—А1/4С1/4, ШЗ/8А—А1/4СЗ/8, К1/4Ш1/4А—А1/4С1/4 та інші за енергією росту від народження до 18-місячного віку не поступалися шароле-симентальським помісям першого та другого покоління, а тварин ПМ-1 та кінцевого породного поєднання (КЗ/8ШЗ/8С1/8У1/8) перевищували за цим показником у деякі вікові періоди. За забійним виходом туші та забійною масою вони перевищували ПМ-1 на 2,4—4,3 %, а ЧМ-1 — на 1,1—3,6 % при незначній кількості внутрішнього жиру та добре вираженому жировому поливі туші. При цьому тварини з кров'ю абердин-ангусів у молодому віці практично не хворіли на шлунково-кишкові та легеневі хвороби, менш вибагливі до умов годівлі та утримання, добре поїдали пасовищні корми.

Оцінка бугайців з кров'ю абердин-ангусів за власною продуктивністю свідчила, що деякі з них у 18-місячному віці при середньому рівні годівлі досягають живої маси 585 кг, їх забійний вихід становить понад 63 %, кісток в тушах не більше 15 %. Затрати концентрів за поживністю в раціонах становлять 22,4 % (табл. 1).

Наведені в таблиці 2 дані свідчать про те, що телиці з кров'ю абердин-ангусів запліднюються в віці 18,3—20 міс, а це на 9,9—12,6 міс раніше від телиць ПМ-1 та кінцевого породного поєднання і на 7,7—10,6 міс — від телиць ЧМ-1. Сервіс-період у корів цих породних поєднань на 1,1—1,7 міс менший, ніж у корів ПМ-1, ЧМ-1 та кінцевого породного поєднання (табл. 3).

Використання бугайців з кров'ю абердин-ангусів (ШЗ/8А—А1/4СЗ/8 та Ш1/2А—А1/4С1/4) у промисловому схрещуванні з чорно-рябою худобою свідчить, що молодняк від такого схрещування практично не хворіє на шлунково-кишкові та легеневі хвороби, невибагливий до умов годівлі та утримання. Бугайці за енергією росту від народження до 18-місячного віку на 21,7 % перевищують ровесників материнської породи, за виходом туші та забійним — на 4,8—5,3 %. Внутрішнього жиру мало, жировий полив туш виражений добре.

З використанням абердин-ангусів створювали і волинський зональний тип м'ясної худоби в колгоспі ім. Кірова Ковельського району. Оцінка бугайців цього типу (Л1/2А—А1/4Ч—Р1/4 та ін.) за власною продуктивністю свідчила, що вони у 18-мі-

сячному віці досягають живої маси 500 кг і більше. Забійний вихід становить близько 65 % * коефіцієнт м'ясності — 5,9—6,0. Витрата кормів на 1 кг приросту живої маси не перевищує 8 к. од. (Зубець М. В., Тимченко О. Г., 1987).

1. Жива маса та забійні якості бугайців різних породних поєднань у 18-місячному віці (n=3)

Порода та породне поєднання	Жива маса		Маса парної туші, кг	Вихід туші, %	Маса внутрішнього жиру, кг	Забійна маса, кг	Забійний вихід, %	Вихід, %		Індекс м'ясності
	до голодування	після 24-годинного голодування						м'яса	кісток	
Ш1/2С1/2	479,2	448,3	259,2	57,9	6,8	266,9	59,4	78,4	17,5	4,66
Ш3/4С1/4	488,3	456,2	266,8	58,4	7,2	273,8	59,7	78,7	17,1	4,69
Ш7/8С1/8	494,1	464,1	281,7	60,7	6,4	288,1	62,1	78,9	17,0	4,70
К1/2Ш1/4С1/4	436,4	423,6	244,0	57,6	3,8	247,8	58,5	77,6	18,1	4,26
К3/8Ш3/8С1/8У1/8	472,2	448,9	261,7	58,3	4,1	265,8	59,2	78,2	17,6	4,59
К1/4Ш1/4А—А1/4С1/4	464,4	426,4	254,4	59,6	6,9	261,2	61,3	78,1	16,9	4,85
Ш1/2А—А1/4С1/4	469,6	432,8	264,1	61,2	7,8	272,0	63,0	82,3	15,5	6,28
Ш3/8А—А1/4С3/8	472,4	437,4	269,4	61,6	7,3	276,7	63,3	82,7	15,1	6,36
Середнє	492,2	460,7	253,3	55,2	9,6	262,9	57,0	77,4	18,0	4,12

2. Вік парування телиць різних породних поєднань, днів

Породні поєднання	Роки					
	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Ш1/2С1/2	816	842	809	753	786	798
Ш3/4С1/4	835	860	841	776	801	817
Ш7/8С1/8	839	864	848	785	813	826
К1/2Ш1/4С1/4	864	926	875	803	—	—
К3/8Ш3/8С1/8У1/8	—	902	886	804	843	855
К1/4Ш1/4А—А1/4С1/4	—	602	609	592	601	618
Ш1/2А—А1/4С1/4	—	569	573	554	576	583
Ш3/8А—А1/4С3/8	—	597	599	572	584	588

3. Тривалість сервіс-періоду у корів різних породних поєднань, днів

Породні поєднання	Роки					
	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Ш1/2С1/2	169,1	182,7	190,3	174,5	187,6	—
Ш3/4С1/4	174,5	185,2	191,4	176,3	184,8	186,3
Ш7/8С1/8	179,6	189,3	197,6	180,4	188,4	190,2
К1/2Ш1/4С1/4	187,8	199,5	216,3	191,4	201,6	209,7
К3/8Ш3/8С1/8У1/8	146,4	160,7	176,3	154,0	198,6	201,3
К1/4Ш1/4А—А1/4С1/4	—	—	176,9	153,4	169,7	170,2
Ш1/2А—А1/4С1/4	—	—	161,2	140,6	158,2	160,3
Ш3/8А—А1/4С3/8	—	—	146,0	124,3	156,1	159,2

Висновки. Створення бажаного типу м'ясної худоби для зони Полісся УРСР без скороспілої, добре акліматизованої абердин-ангуської породи неможливе. Селекційний процес необхідно завершувати шляхом прилиття крові скороспілої абердин-ангуської породи уже існуючим тваринам ЧМ-1 та ПМ-1 через помісних плідників типу Ш1/2А—А1/4С1/4, Ш3/8А—А1/4С3/8 та ін. Це дасть змогу одержати запрограмовану помірноскороспілу породну групу м'ясної худоби з високою енергією росту, добрими забійними та м'ясними якостями, пристосовану до засвоєння раціонів із значною кількістю соломи та силосу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. *Погребняк П. Л., Кравченко М. А.* До обґрунтування створення бажаного типу м'ясної худоби для інтенсивного м'ясного скотарства //Наук. пр. досл. ст. м'ясн. скотарства УСГА. — 1974. — Т. 6, вип. 134. — С. 14—24.
2. *Погребняк П. Л., Недава В. Ю., Стрікало Ю. П.* Акліматизація тварин кіанської породи на Україні //Вісн. с.-г. науки. — 1972. — № 9. — С. 4—9.
3. *Зубець М. В., Тимченко О. Г.* Рекомендації по проведенню робіт на завершальному етапі створення нової української породи м'ясної худоби. — К.: Урожай, 1987. — С. 11—12.
4. *Састрі Н. С.* Співставлення показників росту помісей //Молоч. і м'ясн. скотарство. — 1978. — № 4. — С. 32—37.
5. *Слепа С. С.* Білоголова українська порода в породних поєднаннях //Тваринництво України. — 1978. — № 8. — С. 27—28.
6. *Слепа С. С.* Особливості росту і м'ясні якості кіанських помісей на Поліссі //Вісн. с.-г. науки. — 1979. — № 4. — С. 44—47.

Одержано редколегією 27. 06. 88

Изложены результаты исследований энергии роста, убойных и мясных качеств бычков ЧМ-1, ПМ-1, Ш1/2А—А1/4С1/4, Ш3/8А—А1/4С3/8 и К1/4Ш1/4А—А1/4С1/4, а также функциональной (половой) скороспелости телок этих породных сочетаний.

ISSN 0135-2385. Розведення та штуч. осіменіння великої рогатої худоби. 1991. Вип. 23
УДК 636.223.2.088.5

О. Г. ТИМЧЕНКО, д-р с.-г. наук

Ф. В. ІВАНЕНКО, канд. с.-г. наук

В. П. ПІВТОРАК, асп.

Укр. с.-г. акад.

В. М. ВОЙТЕНКО, канд. біол. наук

УкрНДІ по племсправі в тваринництві

МОЛОЧНІСТЬ КОРІВ СТВОРЮВАНОВОГО ЗНАМ'ЯНСЬКОГО М'ЯСНОГО ТИПУ

Наведено дані по вивченню молочної продуктивності і якості молока корів створюваного знам'янського типу м'ясної худоби порівняно з чистопородними абердин-ангусами.

При створенні нового (знам'янського) типу м'ясної худоби на основі абердин-ангусів і тварин шаролецької, симентальської, білоголової української і червоної степової порід було поставлено завдання одержати складні помісі з високою енергією росту (середньодобовий приріст понад 1000 г) протягом вирощування — від народження до забою на м'ясо в 15—18-місячному віці. З цієї метою в складному